ISSN 2738-0343

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ

ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН

БРОЈ 10

2026

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:
http://bpp.uzzpro.gov.rs

Из наше базе која садржи преко 160.000 прописа и преко пола милиона скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:
https://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:
http://biblis.uzzpro.gov.rs

Дигитална библиотека налази се на адреси:
https://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове
Управа за заједничке послове републичких органа
Немањина бр. 22–26
Београд
Телефон: 3616-296; 363-1620; лок. 1620
biblioteka@uzzpro.gov.rs

САДРЖАЈ

1. Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
2. Списак претплата на службена гласила и часописе за потребе библиотеке Управе у 2026. години
3. Преглед садржаја нових бројева часописа
4. Преглед старих публикација
5. Преглед допуњених наслова у Дигиталној библиотеци
6. Преглед нових књига
7. Листа најчитанијих књига

1

ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Уредба о изменама Уредбе о специјалној и посебним јединицама полиције, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Уредба о изменама Уредбе о начину спровођења дисциплинског поступка у Министарству унутрашњих послова, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Одлука о утврђивању Збирне изборне листе кандидата за народне посланике Народне скупштине, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Одлука о објављивању укупног броја бирача у Републици Србији за изборе за народне посланике Народне скупштине, расписане за 25. октобар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 97/2026

Одлука о броју гласачких листића који се штампају за гласање на изборима за народне посланике Народне скупштине, расписаним за 25. октобар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 97/2026

Одлука о одређивању боја гласачких листића и боје контролног листа за проверу исправности гласачке кутије за гласање на непосредним изборима за чланове националних савета националних мањина, расписаним за 8. новембар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Одлука о одређивању бирачких места за гласање на непосредним изборима за чланове националних савета националних мањина, расписаним за 8. новембар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2026

Одлука Уставног суда којом се одбија предлог за утврђивање неуставности и незаконитости Одлуке о измени и допуни Упутства о јединственим

стандардима за изборни материјал, Службени гласник РС, број 77/26, Службени гласник Републике Србије бр. 100/2026

Одлука о изменама и допунама Одлуке о одређивању бирачких места за гласање на непосредним изборима за чланове националних савета националних мањина, расписаним за 8. новембар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Одлука о утврђивању коначног броја бирача у Републици Србији за изборе за народне посланике, расписане за 25. октобар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Одлуке о избору судије, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2026

Одлуке о утврђивању Збирне изборне листе кандидата за чланове националних савета националних мањина, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2026

Одлука о утврђивању броја гласачких листића за гласање на непосредним изборима за чланове националних савета националних мањина, расписаним за 8. новембар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2026

Одлука о утврђивању боја гласачких листића за гласање на изборима за чланове националних савета националних мањина путем електорских скупштина, расписаним за 8. новембар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2026

Одлука о утврђивању броја гласачких листића за гласање на изборима за чланове националних савета националних мањина, расписаним за 8. новембар 2026. године, путем електорске скупштине, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2026

Одлука о утврђивању броја гласачких листића за спровођење поновног гласања на изборима за народне посланике 1. новембра 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о изгледу и садржини образаца захтева, извештаја, обавештења и евиденције и начину вођења регистара и посебне евиденције у поступку лобирања, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Исправка Упутства о уређењу бирачког места и просторија за гласање (пречишћен текст), Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Решење о постављењу вршиоца дужности помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, Милана Ђорђевића, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Решење о постављењу вршиоца дужности помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, Милића Симовића, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Решење о закључењу Посебног бирачког списка националних мањина, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2026

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о измени Уредбе о платама полицијских службеника, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Уредба о вођењу и функционисању Јединствене евиденције непореских прихода, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Уредба о критеријумима на основу којих се утврђује шта се, у смислу Закона о порезу на додату вредност, сматра претежним прометом добара у иностранство, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Уредба о измени Уредбе о утврђивању Годишњег програма коришћења средстава за одрживи развој и унапређење шумарства у 2026. години, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Уредба о измени и допуни Уредбе о локацијским условима, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Уредба о посебним захтевима за стабилитет ro-ro путничких бродова, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Уредба о измени Уредбе о географским зонама за системе беспилотних ваздухоплова, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2026. години, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Уредба о изменама Уредбе о утврђивању Програма управљања водама у 2026. години, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Уредба о измени Уредбе о ограничењу висине цена деривата нафте, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Уредба о допуни Уредбе о утврђивању елемената годишњег програма пословања за 2026. годину, односно трогодишњег програма пословања за период 2026–2028. године јавних предузећа и других облика организовања који обављају делатност од општег интереса чији је оснивач аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Уредба за први циљ кохезионе политике „Улагање у запошљавање и раст”, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Уредба за други циљ кохезионе политике „Европска територијална сарадња” (Интеррег), Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Одлука о измени Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Одлука о измени Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Одлука о измени Одлуке о инвестирању средстава осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Одлука о измени Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Одлука о измени Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Одлука о одређивању субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Планина Рудник”, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Одлука о измени Одлуке о условима и начину обављања мењачких послова, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2026

Одлука о измени Одлуке о привременој забрани извоза нафте и нафтних деривата, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2026

Одлука о измени Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2026

Правилник о изменама Правилника о подношењу електронске пријаве електронским путем, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о квалитету воћних џемова, желеа, мармеладе, пекмеза и заслађеног кестен-пиреа, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Правилник о облику и садржини годишњег извештаја о додељеној државној помоћи, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Правилник о пројектној документацији, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Правилник о критеријумима за приоритизацију капиталних пројеката, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Правилник о воћним соковима и одређеним сродним производима намењеним за људску употребу, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Правилник о врсти, облику, структури и шифрама података у вези са захтевима и одлукама ради спровођења царинских формалности, Службени гласник Републике Србије бр. 100/2026

Правилник о садржини и начину попуњавања царинских декларација, Службени гласник Републике Србије бр. 100/2026

Правилник о катастру инфраструктурних и подземних објеката, Службени гласник Републике Србије бр. 100/2026

Правилник о облику и садржини иницијативе за покретање поступка испитивања непоштене трговачке праксе, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

Правилник о садржају, начину уписа и вођења евиденције посебних центара за превенцију безбедносних ризика у информационо-комуникационим системима, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2026

Наредба о сакупљању шумског семена током јесени и зиме 2026/2027. године, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Наредба о времену отворености аеродрома за одвијање ваздушног саобраћаја, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Решење о измени Решења о додели средстава прикупљених по основу одлагања кривичног гоњења, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о измени Одлуке о додели бесповратних средстава породицама на територији Аутономне Покрајине Војводине за решавање стамбених потреба, с циљем унапређивања положаја жена, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 53/2026

Службени лист Града Београда

Одлука о измени Одлуке о локалним административним таксама, Службени лист Града Београда бр. 82/2026

Одлука о измени Одлуке о боравишној такси, Службени лист Града Београда бр. 82/2026

Одлука о изменама и допуни Одлуке о одређивању зона на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 82/2026

Одлука о изменама и допунама Одлуке о постављању баште угоститељских објеката на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 82/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о постављању рекламних порука на спољашњост возила јавног линијског градског превоза у Београду, Службени лист Града Београда бр. 83/2026

Правилник о посебном режиму саобраћаја на подручју града Београда у периоду од 1. новембра 2026. године до 1. априла 2027. године (у зимским условима), Службени лист Града Београда бр. 84/2026

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о образовању међуресорне припремне Радне групе за спровођење припремне фазе за успостављање националног оквира „Једно здравље” у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у септембру 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2026

Службени лист Града Београда

Одлука о изменама и допунама Одлуке о правима и услугама социјалне заштите, Службени лист Града Београда бр. 82/2026

Закључак о измени Интервентних мера заштите најугроженијих грађана, Службени лист Града Београда бр. 84/2026

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Одлука да се 2027. година прогласи годином Светог деспота Стефана Лазаревића, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2026

Правилник о изменама Правилника о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 100/2026

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2026

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за септембар 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2026

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за август 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2026

Службени лист Града Београда

Показатељ промене потрошачких цена у септембру 2026. године, Службени лист Града Београда бр. 84 /2026

2

СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2026. ГОДИНИ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
2.	ЛЕГЕ АРТИС: прописи у пракси

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ ПРИВРЕДНИХ СУДОВА
2.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

НОВИНЕ

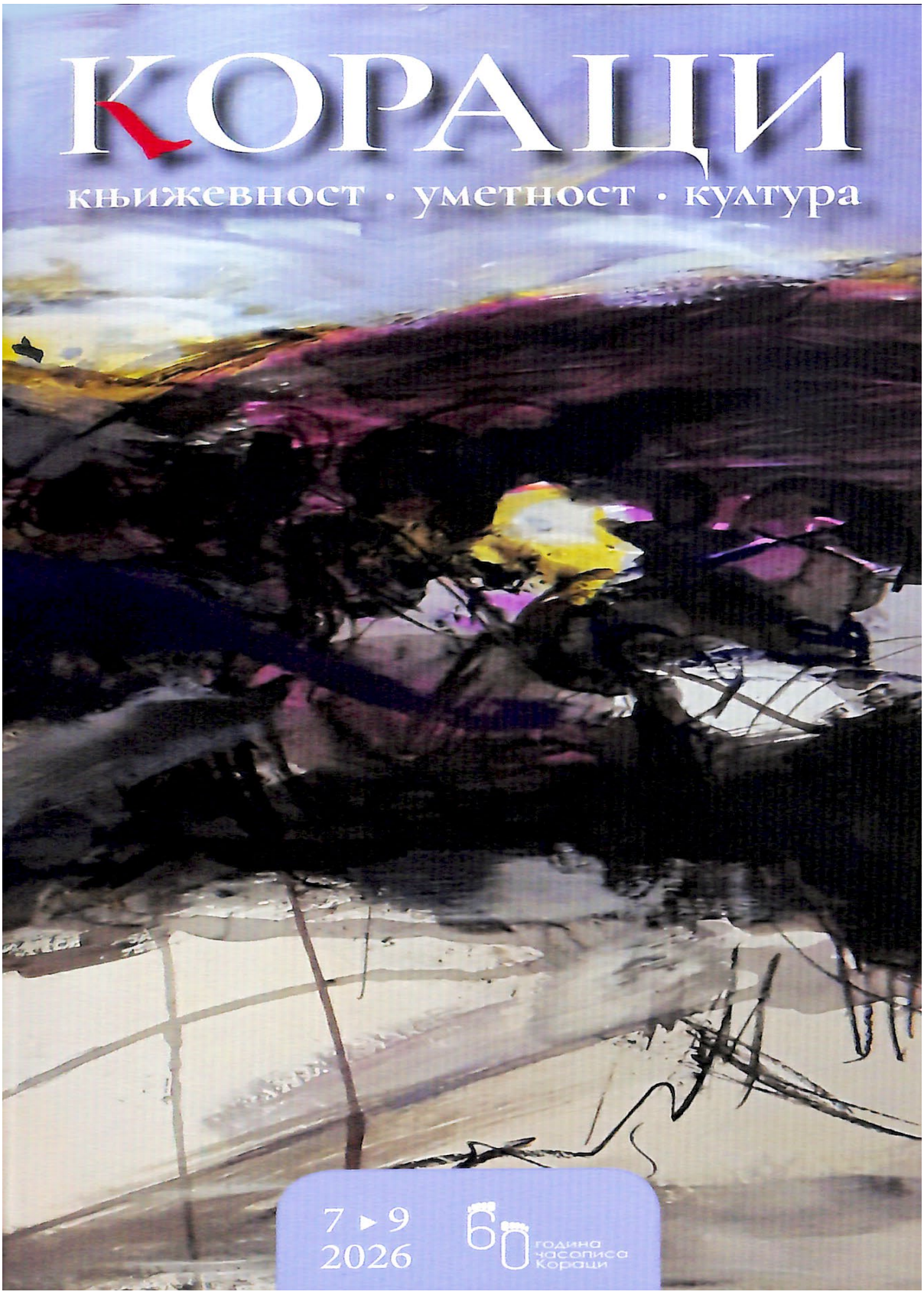
1.	ДНЕВНА ШТАМПА

3

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА НОВИХ БРОЈЕВА ЧАСОПИСА

КОРАЦИ

книжевност · уметност · култура

7 ▸ 9
2026

60 година часописа Кораци

САДРЖАЈ

МЕЂУ ЈАВОМ И МЕД СНОМ

Светислав Басара: *Bullshit bandwith overflow* 5

Рефик Личина: *Књиговезачка улица* 10

Марија Кнежевић: *Плажа* 20

Бошко Томашевић: *Тек кад мој живот још није био прошлост* 24

Владимир Конечни: *Романе* 31

Драган Тодоровић: *Речи за потпалу* 35

Момчило Бакрач: *Петловац* 50

Марија Ракић Шаранац: *Дијапозитив* 60

Ненад Марковић: *Нови споменик за деду* 65

Александра Мишић: *Пре него што се отопи лед* 80

КОРАК

Бисерка Рајчић: *Ванс или последње године живота Витолда Гомбровича* 83

Мирослав Тодоровић: *Листови на ветру* 87

МЕРИДИЈАНИ И ПАРАЛЕЛЕ

Мина Лој: *Призори из Лунарног бедекера*
(превео са енглеског Павле Зељић) 101

Атила Ширбик: *Нико не зна тачно*
(превела са мађарског Ангела Патаки) 109

Славе Ђорђо Димоски: *Ми причамо, језик пути*
(превео са македонског Ристо Василевски) 116

Ејнар Екланд: *Хладни какао детињства*
(превео са норвешког Марко Вуковић) 125

ОКУЛАР

Драгиња Рамадански: *Пророк који није издржао сопствено пророштво* 133

Тамара Љ. Рахимић: *Гротеска, уметност и смрт у роману ПРОЉЕЋА ИВАНА ГАЛЕБА* 137

ЛИЦЕМ У ЛИЦЕ

Бојан Јовановић: *Многолика лица зла* (разговарала *Каја Панчић Миленковић*) 145

ТЕРАЗИЈЕ

Милица Ђуковић: *О светлости је, заиста, реч* (Јана Алексић, *Показне вежбе*, НБ „Стефан Првовенчани", Краљево, 2025) 159

Снежана Кесић: *Заводљиви гласник опсене* (Мухарем Баздуљ, *Сан Антонио*, Космос, Београд, 2025) 166

Јана Алексић: *Унутрашње проширење подручја романескне илузије* (Владимир Вујовић, *Разговори с Вјештицом*, Суматра издаваштво, Шабац, 2025) 173

Дана Зорић Ћирић: *Обнављање кроз путеност и жељу, сублимација неименованог Другог* (Жељка Гавриловић, *Шта те боли небо моје*, ауторско издање, 2026) 181

Јадранка Бједов: *Бесконачни простори незаустављених времена* (Милица Миленковић, *Наисин град*, КД „Раде Драинац", Прокупље, 2025) 186

ПАЛЕТА

Александра Димитријевић: *Тамо где се погled задржава* 193

КОРАЧАЛИ СУ 197

LEGEARTIS ИНГ-ПРО

ISSN 2406-1085

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net октобар 2026 / број 169 10/2026

Новине у Закону о спречавању корупције

- Примери неправилности заступљени у набавкама које су изузете од примене Закона о јавним набавкама, изазвани кршењем чланова 27. и 29. тог закона
- Саобраћајни прекршај и правни поредак
- Губитак репрезентативности синдиката код послодавца
- Неважност завештања као последица ништавости и рушљивости у судској пракси – други део
- Практични и теоријски аспекти кривичног дела неовлашћено коришћење туђег возила
- Усмена расправа у управном поступку
- Здравствени подаци запослених у поступку лекарских прегледа

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ • ГРАЂАНСКО ПРАВО • КРИВИЧНО ПРАВО • УПРАВНО ПРАВО • ПРИВРЕДНО ПРАВО • РАДНО ПРАВО • УНАКРСНИ ПОГЛЕД

У овом броју...

УНАКРСНИ ПОГЛЕД

4 Новине у Закону о спречавању корупције

11 Агенција за спречавање корупције: Обавештење за јавне функционере и органе јавне власти у вези са појмом јавног функционера

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ

12 Примери неправилности заступљени у набавкама које су изузете од примене Закона о јавним набавкама, изазвани кршењем чланова 27. и 29. тог закона

ГРАЂАНСКО ПРАВО

18 Неважност завештања као последица ништавости и рушљивости у судској пракси – други део

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

34 Практични и теоријски аспекти кривичног дела неовлашћено коришћење туђег возила

39 Саобраћајни прекршај и правни поредак

УПРАВНО ПРАВО

45 Усмена расправа у управном поступку

РАДНО ПРАВО

50 Губитак репрезентативности синдиката код послодавца

55 Здравствени подаци запослених у поступку лекарских прегледа

59 Права из обавезног здравственог осигурања, с посебним осврtом на право на накнаду зараде због неге члана уже породице

РУБРИКЕ

66 Поводом Међународног дана старијих особа

78 Календар важења правних аката

79 Кад језик пресуди: Форензичка лингвистика у видео-играма

86 Преглед прописа донетих између два броја

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектиру свима онима који желе да се стручно усавршавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа, а део фонда дигитализован је и доступан на адреси:
http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html

За овај број издвајамо:

1. **Устав за Краљевину Србију: Београд, 1911.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

УСТАВ

ЗА

КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1911.

ВЛАДА
КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

ПРОГЛАШАВА И ОБЈАВЉУЈЕ СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНО ПРЕДСТАВНИШТВО, НА ОСНОВУ ОДЛУКА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ И СЕНАТА ОД 2. ЈУНА 1903. ГОДИНЕ, РЕШИЛО, И ДА ЈЕ ОНА ПОТВРДИЛА И ПОТВРЂУЈЕ:

УСТАВ
ЗА
КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

ДЕО I.
Облик владавине, државна вера и државна област.

Члан 1.

Краљевина је Србија наследна уставна Монархија с Народним Представништвом.

Члан 2.

Грб је Краљевине Србије двоглави бели орао на црвеном штиту с круном краљевском.

Врх обе главе двоглавога белог орла стоји круна краљевска; а испод сваке канџе по један кринов цвет. На прсима му је грб Кнежевине Србије „бео крст на црвеном штиту са по једним огњилом у сваком углу крста.“

Народне су боје: црвена, плава и бела.

Члан 3.

Државна је вера у Србији источно-православна.

Српска је Црква аутокефална. Она не зависи ни од које стране Цркве; али одржава јединство у догмама с Источном Васељенском Црквом.

Члан 4.

Државна област Краљевине Србије не може се ни отуђити ни раздвојити.

Она се не може ни смањити ни разменити без пристанка Велике Народне Скупштине. Али у случајима исправке ненасељених граница од мање важности довољан је пристанак обичне Народне Скупштине.

Члан 5.

Краљевина Србија дели се на округе, окрузи на срезове, а срезови на општине.

ДЕО II.

Уставна права српских грађана.

Члан 6.

Како се добива и губи српско грађанство, каква права оно даје и како та права престају одређује се овим Уставом и законима.

Члан 7.

Сви су Срби пред законом једнаки.

Члан 8.

Грађанима српским нити се могу давати, нити признати титуле племићства.

Члан 9.

Лична слобода уједначава се овим Уставом.

Нико не може бити узет на одговор, сем у случајима које је закон предвидео и начином како је закон одредио.

Нико не може бити притворен, нити иначе лишен слободе, без писменога и разлозима поткрепљеног решења истражне власти. Ово решење мора се саопштити лицу које се притвара, у самом часу притварања. Само кад је кривац ухваћен на делу може се одмах притворити, али му се опет решење о притвору мора саопштити најдаље за 24 часа од како је притворен.

Против решења о притвору има места жалби првостепеноме суду. Ако притворени не изјави ову жалбу за три дана од како му је решење о притвору стопштено, онда најдаље за 24 часа после тога рока мора истражна власт послати предмет суду и без жалбе. Суд мора у року од 24 часа од како је предмет примио издати своје решење, којим решење истражне власти о притвору оснажава или уништава. Ово је судско решење извршно.

Органи власти који би скривили против ових одредаба казниће се за незаконо лишење слободе.

Закони ће одредити у којим ће случајима суд бити дужан да притвореног пусти на слободу без јемства, или на јемство, лично или новчано.

Члан 10.

Никоме не може судити ненадлежан суд.

Члан 11.

Нико не може бити суђен, док не буде надлежно саслушан, или законим начином позван да се брани.

Члан 12.

Казна се може установити само законом и применити једино на дела за која је закон у напред рекао да ће се том казном казнити.

Члан 13.

Смртна се казна укида за чисто политичке кривице.

Изузимају се случајеви извршења или покушаја атентата на личност Владаочеву и на чланове Краљевскога Дома, за које је одређена смртна казна у Кривичноме Законику.

Изузимају се сем тога и случајеви у којима је уз чисто политичку кривицу учињено још неко кажњиво дело, за које је у Кривичноме Законику одређена смртна казна, а такође и случајеви које војни закони казне смртном казном.

Члан 14.

Српски грађанин не може бити прогнан из земље. Он се не може протеривати ни у земљи из једнога места у друго, изузев случаје које је закон изречно предвидео.

Члан 15.

Стан је неповредан.

Власт не може предузети никакво претресање ни истраживање у стану српских грађана,

осим у случајима које је закон предвидео и начином како је закон прописао.

Пре претреса дужна је власт предати лицу чији се стан претреса писмено решење истражне власти, на основу којега се предузима претрес. Против овог решења има места жалби првостепеноме суду. Али жалба не задржава извршење претреса. Претрес ће се вршити увек у присуству два српска грађанина.

Одмах по свршеноме претресу власт је дужна предати лицу чији је стан претресан уверење о исходу претреса и потписани списак ствари одузетих ради даље истраге.

Члан 16.

Својина је неповредна, ма какве природе она била.

Нико не може бити принуђен да своје добро уступи на државне или друге јавне потребе, нити се право приватне својине може ради тога ограничити, осим где закон то допушта и уз накнаду по закону.

Члан 17.

Казна одузимања имања (конфискација) не може се установити.

Али могу се одузети поједине ствари, које су или производ кажњивога дела, или су као оруђе за то послужиле, или су биле намењене да послуже.

Члан 18.

Слобода је савести неограничена. Све признате вере слободне су и стоје под заштитом закона, у колико вршење њихових обреда не вређа јавни ред или морал.

Члан 19.

Забрањује се свака радња управљена против источно-православне вере у Србији (прозелитизам).

Члан 20.

Српски се грађани не могу ослободити својих грађанских и војних дужности позивајући се на прописе своје вере.

Члан 21.

Настава је слободна, у колико њезино вршење не би вређало јавни ред или морал.

Основно је школовање обавезно. Оно је бесплатно у јавним основним школама.

Члан 22.

Сваки Србин има право да у границама закона искаже своју мисао: говором, писмено, штампом или у сликама.

Штампа је слободна.

Не може се установити ни цензура ни каква друга превентивна мера која спречава излазак, продају или растурање списа и новина.

За издавање новина није потребно претходно одобрење власти.

Од писца, уредника, издаваоца или штампара неће се тражити никакво јемство (кауција).

Новине и друге штампане ствари могу се забранити (узаптити) само ако садрже: увреду Краља и Краљевскога Дома, или увреду страних владалаца и њихових домова или позив грађана да устају на оружје. Али и у тим случајима власт је дужна за 24 часа по извршењу забране спровести дело суду, а овај је дужан такође за

24 часа оснажити или поништити забрану. У противном случају сматра се да је забрана дигнута.

Штампа не може никад бити подвргнута административним опоменама.

Сваке новине морају имати одговорнога уредника који ужива грађанска и политичка права.

Писац је одговоран за спис. Кад је писац непознат, или кад не станује у Србији, или је неспособан за одговорност, одговорни су уредник, или штампар, или растурач.

Члан 23.

Неповредна је тајна писама и телеграфских депеша, осим у случају кривичне истраге и у случају рата.

Закон ће одредити који државни органи одговарају за повреду тајне писма и телеграфских депеша.

Члан 24.

Српски грађани имају право скупљати се мирно и без оружја у зборове, управљајући се при томе по закону.

За држање збора у затвореном простору није потребна пријава власти. За зборове под ведрим небом, који подлеже нарочитим законима и уредбама, мора се претходно власт известити.

Члан 25.

Српски грађани имају право удруживати се у целима које нису противне закону.

Ово право не може се потчинити никаквој превентивној мери.

Члан 26.

Сваки Србин има право обраћати се у своје име земаљским властима молбом коју може потписати један или више њих. А као целина могу подносити молбе само надлештва и правна лица.

Члан 27.

Сваки Србин има право да се жали против незаконитих поступака власти.

Ако виша власт нађе да је жалба неоснована, дужна је известити жалиоца у своме решењу о разлозима са којих му жалбу не уважава.

Члан 28.

Сваки Србин има право да непосредно и без ичијег одобрења тужи суду државне чиновнике и званичнике, као и председнике општина, кметове и општинске званичнике, ако су они у својем службеном раду повредили његова права.

За министре, судије и војнике под заставом важе нарочите одредбе.

Члан 29.

Свакоме је српском грађанину слободно да иступи из српскога грађанства, пошто испуни обавезе војне службе и друге дужности које би имао спрам државе или спрам приватних лица.

Члан 30.

Странци који се налазе на српском земљишту уживају заштиту српских закона што се тиче њихове личности и њиховога имања. Али они су дужни подносити терете општинске и

државне, у колико се томе не противе међународни уговори.

Члан 31.

Забрањује се издавање чисто политичких криваца.

ДЕО III.

Државне власти.

Члан 32.

Све државне власти врше се по одредбама овога Устава.

Устав се не може обуставити ни у целини ни у појединим деловима.

Члан 33.

Законодавну власт врше Краљ и Народно Представништво заједнички.

Члан 34.

Право предлагања закона припада и једноме и другоме чиниоцу законодавне власти.

Члан 35.

За сваки закон потребан је пристанак оба чиниоца законодавне власти.

Члан 36.

Закон нема повратне силе на штету права стечених ранијим законима.

Члан 37.

Обавезно тумачење закона припада само законодавној власти.

Члан 38.

Извршну власт има Краљ. Он је врши преко својих одговорних министара по одредбама овога Устава.

Министре поставља и разрешава Краљ.

Члан 39.

Судску власт врше судови. Њихова решења и пресуде изричу се и извршују у име Краља а на основу закона.

ДЕО IV.

К р а љ.

Члан 40.

Краљ је поглавар државе. Он има сва права државне власти, и извршује их по одредбама овога Устава.

Краљева је личност неприкосновена. Краљу се не може ништа у одговорност ставити, нити Краљ може бити тужен.

Члан 41.

Краљ и Његов Дом морају бити источно-православне вере.

Члан 42.

Краљ је заштитник свију признатих вероисповести у Србији.

Члан 43.

Краљ потврђује и проглашује законе. Никакав закон не може важити докле га Краљ не прогласи.

Члан 44.

Наследник Престола и остали чланови Краљевског Дома не могу ступити у брак без допуштења Краљевог.

Члан 45.

Краљ поставља све државне чиновнике. У његово име и под његовим врховним надзором врше своју власт сва земаљска надлештва.

Члан 46.

Краљ је врховни заповедник све земаљске силе.

Члан 47.

Краљ даје војне чинове према одредбама закона.

Члан 48.

Краљ даје законом установљене ордене и друга одличија.

Члан 49.

Краљ има право ковања новца према закону.

Члан 50.

Краљ има право амнестије.

Члан 51.

Краљ има право помиловања у кривичним делима. Он може досуђену казну кривцу преобратити у казну другог блажег рода, или му је смањити, или сасвим опростити.

Прекидања истраге и суђења у току (аболиције) код неполитичких кривица не може бити.

Члан 52.

Краљ заступа земљу у свима односима са страним државама. Он оглашује рат, закључује

уговоре мира, савеза и друге, и саопштава их Народној Скупштини, у колико и кад интереси и сигурност земље то допуштају.

Али трговачки уговори и уговори за извршење којих се иште какво плаћање из државне касе, или измена земаљских закона, или којима се ограничавају јавна или приватна права српских грађана, вредиће тек пошто их одобри Народна Скупштина.

Члан 53.

Краљ стално станује у земљи.

Кад би Краљ, по потреби, отишао за неко време из земље, заступа га по праву у вршењу уставне Краљевске власти Наследник Престола, ако је пунолетан. Ако Наследник престола није пунолетан, или ако је спречен да заступа Краља, вршиће уставну власт Краљевску Министарски Савет по упутствима која му Краљ даје у границама Устава.

Члан 54.

Краљ сазива Народну Скупштину у редован или ванредан сазив.

Он отвара и закључује седнице Народне Скупштине лично, Престоном Беседом, или, преко Министарског Савета, посланицом или указом. И Престону Беседу, и посланицу, и указ премапотписују сви министри.

Он има право да одлаже седнице Народне Скупштине, али то одлагање не може бити дуже од два месеца, нити се може поновити у истом сазиву без пристанка Народне Скупштине.

Он има право да распусти Народну Скупштину, али акт распуста мора садржавати наредбу за нове изборе у најдаљем року од два

месеца и наредбу за сазив Народне Скупштине најдаље за три месеца од дана распуста. Указ о распуштању Скупштине премапотписују сви министри.

Члан 55.

Краљ не може бити у исто време поглавар друге које државе без пристанка Велике Народне Скупштине.

Члан 56.

Ни један акт Краљев, који се односи на државне послове, нема снаге нити се сме извршити, ако га није премапотписао надлежни министар, који је самим тим за њ одговоран.

Члан 57.

У Србији влада **Краљ Петар I**, из династије **Карађорђеве.**

Краља наслеђује његово мушко потомство из законитога брака по реду прворођења. Ако Краљ не остави мушког потомства, наследство Престола прелази на побочну линију у мушкоме потомству по истоме реду прворођења.

Члан 58.

Краљ и Наследник Престола пунолетни су кад наврше осамнаест година.

Члан 59.

У случају смрти Краљеве Наследник Престола, ако је пунолетан, прима одмах владу као уставни Краљ. Своје ступање на Престо Краљ објављује народу прокламацијом.

Он сазива тада Народну Скупштину у року од десет дана после објаве смрти преминулог

Краља, да пред њом положи Уставом прописану заклетву.

Ако је Народна Скупштина раније распуштена а нова није још изабрана, сазива се стара Народна Скупштина да изврши тај задатак.

Ове уставне одредбе вреде и за случај кад Краљ за живота преда Престо својем Наследнику.

Члан 60.

Примајући власт Краљевску у своје руке, Краљ полаже пред Народном Скупштином заклетву која овако гласи:

„Ја (име), ступајући на Престо Краљевине Србије и примајући Краљевску власт, заклињем се свемогућим Богом и свим што ми је најсветије и најмилије на овоме свету, да ћу чувати независност Србије и целину државне области, да ћу земаљски Устав неповредан одржати, да ћу по њему и законима владати, и да ћу у свима мојим тежњама и делима добро народа пред очима имати. Изричући свечано ову моју заклетву пред Богом и народом, призивам за сведока Господа Бога, коме ћу одговор давати на страшноме његовом суду. Тако ми Господ Бог помогао! Амин!“

Члан 61.

Ако у случају смрти Краљеве Наследник Престола није пунолетан, уставну власт Краљевску вршиће до његовог пунолетства Краљевско Намесништво, састављено од три лица.

Члан 62.

Намеснике Краљевске бира Народна Скупштина, нарочито сазвана тога ради, између

шест лица која је преминули Краљ у својем тестаменту назначио за кандидате намесничке.

Тај тестаменат ће Краљ својеручно написати и потписати. Њега не премапотписују министри. На полеђини његовој се потписују сви чланови Министарског Савета као сведоци.

Тестаменат је написан у три примерка, од којих је сваки под печатом Краљевим. Један од њих предаје се на чување Државноме Савету, други Касационом Суду, а трећи чувару државнога печата.

Члан 63.

Ако Краљ није тестаментом назначио кандидате за намеснике, сазваће се Велика Народна Скупштина да изабере Краљевско Намесништво. Велика Народна Скупштина сазива се тада најдаље за месец дана по смрти преминулога Краља.

Члан 64.

Намесници могу бити само они српски грађани по рођењу, вере источно-православне, који уживају сва грађанска и политичка права, који имају 40 година, и који су министри, или државни саветници, или генерали, или посланици акредитовани код страних дворова, или су то били.

Члан 65.

Избор намесника врши се увек тајним гласањем.

Члан 66.

Цивилна листа Краљева одређује се законом. Једном одређена цивилна листа не може се повисити без пристанка Народне Скупштине, ни смањити без пристанка Краљевог.

Сваки ће намесник примати за време вршења своје намесничке дужности по 60.000 динара годишње из Краљеве цивилне листе.

Члан 67.

Пре него што узму Краљевску власт у своје руке, намесници ће пред оном Скупштином која их је изабрала положити заклетву: да ће Краљу верни бити и да ће владати по Уставу и законима земаљским. Они ће за тим објавити народу прокламацијом да су у име Краља примили власт Краљевску у своје руке.

Члан 68.

За време малолетства Краљевог не може се учинити никаква промена у Уставу.

Члан 69.

Ако би Краљ био спречен да врши Краљевску власт, у његово ће име владати Наследник Престола ако је пунолетан. Али ако је Наследник Престола малолетан, Краљ може именовати привремене намеснике.

Члан 70.

Ако би Краљ за својег живота пренео своју власт на својега малолетнога наследника, он има права, да сам у исто време наименује три Краљевска Намесника. За намеснике тако именоване вреде све одредбе овога Устава које се односе на намеснике што их бира Народна Скупштина.

Члан 71.

У случају да који члан намесништва умре или тако оболи да по уверењу три лекара, које

Државни Савет одреди на позив она друга два намесника и у договору са њима, не би могао више никако своју дужност вршити, или најзад ако да оставку, друга ће два намесника отправљати државне послове до првога састанка Народне Скупштине која бира трећег намесника.

Ако би пак један од тројице намесника имао преку потребу да за неко време отиде из земље, два друга намесника моћи ће за време његовог одсуства отправљати државне послове. Али у том случају овај ће бити дужан да својим друговима остави писмену изјаву, да у напред пристаје на све што би они учинили у кругу Уставом им прописане власти.

У свакој од ових прилика обнародоваће се одмах узрок са којег ће само два намесника отправљати власт Краљевску.

Члан 72.

О васпитању малолетнога Краља стараће се намесници.

О имању малолетнога Краља бринуће се старатељи које преминули Краљ поставља у својем тестаменту, или које именују намесници у договору са Државним Саветом, ако их преминули Краљ није поставио.

Члан 73.

Ако Краљ не би по смрти својој оставио мушкога потомства, али би Краљица у време смрти његове била трудна, вршиће до њезинога порођаја Краљевску власт као привремени намесници: Председник Државног Савета, Председник Касационог Суда и Министар Правде.

Члан 74.

У свима случајима у којима према одредбама овога Устава имају да се изберу Краљевски Намесници, Министарски Савет ће привремено вршити под својом одговорношћу уставну власт Краљевску.

Министарски ће Савет бити тада дужан да одмах објави народу прокламацијом да је и услед чега је прихватио владу.

Члан 75.

У случају кад Престо према одредбама овога Устава остане без наследника, Министарски ће Савет узети Краљевску власт у своје руке.

Он је тада дужан да, најдаље за месец дана од дана смрти Краљеве, сазове Велику Народну Скупштину која ће решити о Престолу.

ДЕО V.

Народно Представништво.

Члан 76.

Народно је Представништво Народна Скупштина.

Народна је Скупштина Обична и Велика.

Члан 77.

Народну Скупштину састављају посланици које народ слободно бира по одредбама овога Устава.

Члан 78.

Избори су народних посланика непосредни. Гласање је тајно и врши се куглицама.

Члан 79.

Сваки округ бира онолико посланика колико долази на њега по броју пореских глава. На сваких 4.500 пореских глава долази по један посланик. Ако вишак пореских глава у једноме округу прелази 3.000 бираће се у њему још један посланик.

У овај број посланика које бира округ улазе и они посланици за које члан 99. овога Устава изискује нарочите услове.

Члан 80.

Колико је у којем округу пореских глава, и колико посланика он има да бира према одредбама овога Устава, одредиће за сваке опште изборе један нарочити одбор састављен од председника Државнога Савета, председника и оба потпредседника последње Скупштине, и председника Касационог Суда.

Члан 81.

Варош Београд бира четири посланика, вароши: Ниш и Крагујевац по два, а вароши: Алексинац, Ваљево, Врање, Горњи Милановац, Зајечар, Јагодина, Књажевац, Крушевац, Лозница, Лесковац, Неготин, Параћин, Пирот, Пожаревац, Прокупље, Свилајинац, Смедерево, Ћуприја, Ужице, Чачак и Шабац, свака по једног посланика.

Члан 82.

Сваки народни посланик представља цео народ, а не само оне који су га изабрали.

Члан 83.

Бирачи не могу давати ни народни посланици примати заповедна и обавезна упутства.

Члан 84.

Право бирачко има сваки рођени или прирођени Србин, који је навршио 21 годину, и који плаћа држави најмање 15 динара непосредне порезе на годину, рачунајући ту и стални државни прирез.

Задругари, који су навршили 21 годину, имају право бирања ма колику непосредну порезу плаћали.

Члан 85.

Сваки бирач има право да бира само на једноме месту, и то у ономе изборном округу у којем је као бирач уписан.

Члан 86.

Официри активни и у недејству, и војници под заставом, не могу гласати.

Члан 87.

Привремено губе бирачко право:

1) који су осуђени на робију, док се не поврате у права;

2) који су осуђени за преступе на губитак грађанске части, за време док траје та казна;

3) који су у затвору или у притвору за злочинства или преступе поменуте у тачкама 1. и 2.;

4) који су судском пресудом осуђени што су злоупотребом своје власти, претњом, поклоном или обећањем поклона радили за себе или за

другога да буде изабран за посланика, а такође и они, који су осуђени за продају својег гласа. Губитак траје за време докле је судска пресуда одредила;

5) који су под стецишТем;

6) који су под старатељством;

7) који су без допуштења српске владе ступили у службу стране државе;

8) који су као присталице непризнатих вера осуђени за невршење грађанских и војних дужности, за време које је одредила судска пресуда.

Члан 88.

Сви бирачи једног округа састављају једно изборно тело, и гласају не за поједине кандидате, већ за целу кандидатску листу. Истим начином бирају и оне вароши у којима се бира више од једног посланика.

Члан 89.

У окрузима ће се гласање вршити на више места, према одредбама изборног закона. Вароши ће се такође моћи према потреби законом поделити на више одељака за гласање.

Члан 90.

На сваком месту где се врши гласање биће образован бирачки одбор, састављен од једног пштинског одборника, којег је општински одбор изабрао, једног представника сваке бирачке исте, и једног лица, које је свршило факултет, у недостатку ових, лица које је свршило тручну школу.

Члан 91.

У сваком главном окружном месту као и у варошима што бирају више од једнога посла

ника, образоваће се главни бирачки одбор који прикупља све гласове, пребројава их, проглашује резултат избора и даје посланичка пуномоћства.

У том ће одбору председавати један од чланова Државног Савета или Касационог Суда, одређен коцком; а његови су чланови: председник месног општинског одбора, један члан Апелационог Суда или председник Првостепеног Суда, и по два представника сваке бирачке листе.

Члан 92.

У сваком округу сто бирача, а у свакој вароши што бира више од једнога посланика педесет бирача, имаће права да поставе своју бирачку листу. На свакој листи мораће да буде записано толико имена колико посланика бира дотични округ или варош. Листа ће носити име онога кандидата који је на њој први записан. Таква ће листа имати своју кутију на сваком месту где се врши гласање.

Целокупан број бирача који су гласали, подељен бројем посланика који има да изабере дотично изборно тело, даће количник гласова према коме се свакој листи досуђује сразмеран број посланичких места. Свака ће листа добити толико посланичких места, колико се пута количник садржи у гласовима које је она добила.

У свакој листи количник ће се придавати најпре кандидату на челу листе, па за тим осталим кандидатима у реду у којем су назначени док се не исцрпе број њезиних гласова.

Ако једна кандидатска листа не добије ни количник, њени се гласови придају кандидатској листи са највећим бројем гласова.

Ако буде посланичких места за која ни једна листа није добила број гласова раван количнику,

придаваће се по један посланик оним листама, које имају број количнику најближи, док се не добије одређени број посланика за дотично изборно тело. У случају да је тај број једнак на више листа, решиће коцка којој се листи има дати посланичко место.

Члан 93.

У варошима где се бира један посланик, којима члан 81. овога Устава даје изборно право, изабран је онај кандидат, који је добио апсолутну већину гласова.

Ако нико није добио апсолутну већину гласова, извршиће се нов избор. На новоме је избору довољна релативна већина гласова; а у случају равне поделе решиће коцка.

Бирачки одбор, који издаје пуномоћства посланичка, биће састављен: од једнога судије месног или најближег Првостепеног Суда одређеног коцком, председника општинскога суда и по једног представника сваког кандидата.

Члан 94.

Ко нема права бирања не може бити ни изабран за посланика.

Члан 95.

За посланика у Народној Скупштини може бити изабран само онај, који сем услова потребних за право бирања, испуњава још и ове услове:

1) да је Србин по рођењу, или да је, ако је прирођен, настањен пет година у Србији;

2) да ужива сва грађанска и политичка права;

3) да живи стално у Србији, изузимајући оне који се стално баве на страни по државноме послу;

4) да је навршио 30 година;

5) да плаћа држави најмање 30 динара непосредне порезе на годину.

Члан 96.

Полицијски чиновници не могу бити бирани за народне посланике.

Члан 97.

Народни посланици који не би били чиновници па би се за време трајања својега посланичког мандата примили државне службе, самим тим престају бити посланици. Али они могу поново бити изабрани за народне посланике према члану 98.

Ова се одредба не односи на министре, који остају и без новог избора народни посланици.

Члан 98.

Чиновници и сви који се иначе налазе у државној служби, као и председници општина, ако би били изабрани за народне посланике и тога се мандата примили, губе свој положај. Али задржавају своје чиновничке положаје заједно са посланичким мандатом ови чиновници:

1) Министри у служби и на расположењу;

2) чланови Државног Савета;

3) изванредни и опуномоћени министри акредитовани код страних дворова, и дипломатски агенти;

4) председници и чланови виших и првостепених судова;

5) професори Велике Школе, стручних и средњих школа;
6) инжињери и лекари у државној служби;
7) пенсионари и чиновници на расположењу.

Члан 99.

На свакој кандидатској листи изборног округа морају бити по два лица, која поред осталих уставних услова, општих за све посланике, испуњавају још и овај нарочити услов:

Да су свршили који факултет у земљи или на страни, или коју вишу стручну школу, која стоји у реду факултета.

Члан 100.

За Обичну Народну Скупштину посланици изабрани општим избором бирају се на четири године. За сваку четворогодишњу скупштинску периоду избори се врше на дан 8. септембра.

Ако се општи избори врше после распуштања Скупштине, четворогодишња периода Скупштинска ће се рачунати од идућег септембра месеца. Пре почетка те периоде Скупштина се може сазвати у ванредан сазив.

Посланици изабрани накнадним изборима добивају своје пуномоћство до краја скупштинске периоде у којој су бирани. Накнадни се избори морају извршити најдаље за месец дана од како је дотично посланичко место упражњено.

Члан 101.

Народна се Скупштина сазива редовно у престоницу за 1. октобар сваке године.

Само у случају рата може се Скупштина држати ван престонице.

Редовни сазив Народне Скупштине не може се закључити док Скупштина не реши државни буџет.

Члан 102.

Краљ може сазвати Народну Скупштину и у ванредан сазив.

Члан 103.

Народна Скупштина прегледа сама пуномоћства својих чланова и изриче свој суд о њиховој вредности као и о споровима који би се што се њих тиче појавили.

Нико не може спречити изабранога посланика, коме је надлежан бирачки одбор (члан 91. и 93. овога Устава) издао пуномоћство, да уђе у Скупштину. Једино Скупштина имаће да решава да ли је избор правилан или не.

Члан 104.

На првом својем састанку, држаном под председништвом својег по годинама најстаријега члана, Скупштина ће се коцком поделити у одсеке (секције). Ови ће одсеци за тим изабрати сваки по једног члана у одбор за преглед пуномоћстава.

Члан 105.

Народна Скупштина бира себи за сваки сазив из своје средине: председника, два потпредседника, и секретаре.

Члан 106.

Сви посланици полажу, пошто им буду оверена пуномоћства и Скупштина их прими за своје чланове, ову заклетву:

„Ја (име), заклињем се јединим Богом и свим што ми је по закону најсветије и на овом свету најмилије, да ћу Устав верно чувати и да ћу у своме посланичком раду опште добро Краља и народа, по мојој души и мојем знању, непрестано пред очима имати. И како ово испуним, онако ми Бог помогао и овога и онога света.“

Члан 107.

На Престону Беседу којом Краљ отвара седнице скупштинске, Скупштина одговара адресом.

Члан 108.

Седнице су Народне Скупштине јавне, али се могу претворити у тајне кад то захте председник Скупштине, Влада или десет посланика.

Ако су тајност захтевали председник Скупштине или десет посланика, Скупштина може узети у решавање да ли седница да остане тајна или не.

Члан 109.

Скупштина може решавати само ако је у њезиној седници више од половине целокупног Уставом одређеног броја посланика.

За пуноважан закључак потребна је већина гласова присутних чланова.

У случају равне поделе гласова предлог који је био предмет гласања одбачен је.

Члан 110.

Гласање у Скупштини бива: гласно поименце, седењем и устајањем, или тајно.

Гласање гласно поименце бива кад год се гласа о целокупном закону, и у свима случајима

кад Влада или двадесет посланика затраже такво гласање.

Избори скупштинских чланова врше се тајним гласањем.

Глас се може дати само лично.

Члан 111.

Законске предлоге и оне једногодишње законе, који с буџетом стоје у непосредној вези, изузев сам буџет, не може Скупштина узети у претрес, док их најпре не проучи Државни Савет и не поднесе о њима Скупштини своје мњење.

Члан 112.

Сваки предлог законски, рачунајући ту и буџет, мора се, пре него што га Скупштина буде узела у претрес и о њему решавала, упутити нарочитом одбору скупштинском на проучавање. Овај одбор дужан је поднети Скупштини извештај.

Члан 113.

Ни један законски предлог не може се претресати у Скупштини, докле претходно не прође кроз надлежни одбор.

Члан 114.

Ни један предлог законски не може бити усвојен укупно, ако пре тога сваки члан његов није усвојен посебице.

Члан 115.

О сваком законском предлогу мора се гласати два пута у истоме сазиву Скупштине, пре

него што се он коначно усвоји. Између првога и другога гласања мора проћи најмање пет дана.

Члан 116.

Никакав закон не може се издати, укинути, изменити или протумачити без пристанка Народне Скупштине.

Наредбе за извршење закона, и наредбе које потичу из надзорне и извршне власти Краљеве, издаје извршна власт, али се у свакој наредби мора именовати закон на основу којег се она издаје.

Никакав закон нити икаква наредба државне, окружне, или општинске власти немају обавезну силу, ако нису обнародовани начином, који је закон одредио.

У обнародовању закона мора се казати да је на њега пристала Народна Скупштина.

Члан 117.

Закони и законите наредбе, који су законим начином обнародовани, имају обавезну силу за све грађане и власти земаљске.

Члан 118.

Без одобрења Народне Скупштине не може се никаква пореза нити општи државни порез установити, ни изменити.

Без пристанка Скупштине не може се држава задужити. Влада је дужна да Народној Скупштини поднесе Главном Контролом оверени тачан извештај: да ли су финансијски уговори закључени и извршени у смислу закона.

Члан 119.

Влада може повући натраг законски предлог који је Скупштини поднела, док још није Скупштина о њему коначно решила.

Члан 120.

Кад Скупштина какав законски предлог сасвим одбаци, он јој се не може више подносити за време истога сазива.

Члан 121.

Скупштина има право анкете, као и истраге у изборним и чисто административним питањима.

Сваки посланик има право управљати министрима питања и интерпелације. Министри су дужни дати на њих одговор у току истога сазива.

Члан 122.

Сваки има права управљати Скупштини молбе и жалбе преко њезинога председника.

Скупштица има права достављати министрима молбе и жалбе које су на њу управљене, а ови су дужни давати обавештења о њиховој садржини, кад год Скупштина то од њих захте.

У Народној Скупштини имају право да говоре само њезини чланови, владини повереници и чланови Државног Савета (чл. 144 Устава). Народна Скупштина не може примати депутације, ни појединце, нити допустити да у њезиној средини говори ко други осим горе поменутих лица.

Члан 123.

Нико и никад не може узети посланика на одговор за глас који је дао као члан Скупштине.

За своје говоре у Скупштини посланици не одговарају никоме другом сем самој Скупштини, која их може казнити, на предлог председника Скупштине, дисциплинарним скупштинским казнама одређеним у закону о пословноме реду у Народној Скупштини.

Члан 124.

Без овлашћења Народне Скупштине посланици не могу се узимати на одговор, нити ставити у притвор за какву кривицу или за дугове. од дана избора па за све време трајања њиховог посланичког мандата, ван случаја кад се ухвате на самоме делу. Али и у том последњем случају Скупштина се. ако је на окупу, одмах извештава, и она даје или одриче овлашћење да се истрага продужи за време сазива.

Члан 125.

Скупштини припада искључиво право да у својој средини одржава ред преко својега председника.

Никаква оружана сила не може се поставити у згради Народне Скупштине нити у њезином дворишту.

Нико оружан не сме ући у зграду Народне Скупштине, осим лица која по пропису оружје носе, а у Скупштину по скупштинскоме послу долазе.

Члан 126

Народна Скупштина стоји у непосредном одношају само са министрима.

Члан 127.

Чланови Народне Скупштине добивају из државне касе путни трошак и дневницу од 15 динара за време вршења посланичке дужности.

Члан 128.

Ближи прописи о пословноме реду у Скупштини одредиће се нарочитим законом.

Члан 129.

За Велику Народну Скупштину бира се два пута толико посланика колико за Обичну Народну Скупштину. Ово важи и за посланике из члана 99.

Члан 130.

Велика Народна Скупштина позива се кад је потребно:

1) да се реши о Престолу (чл. 75);

2) да се изберу Краљевски Намесници (чл. 63);

3) да се решава о изменама у Уставу (чл. 200);

4) да се решава о смањивању или размени којег дела државне области (чл 4);

5) кад Краљ нађе за потребно да саслуша Велику Народну Скупштину.

ДЕО VI.

Министри.

Члан 131.

На врху државне службе налази се Министарски Савет који стоји непосредно под Краљем.

Министарски Савет састављају министри именовани за поједине струке управе и председник Министарског Савета, који може бити без портфеља.

Председника Министарског Савета и министре поставља Краљ указом.

Ступајући у дужност министри полажу заклетву, да ће бити верни Краљу и да ће се савесно придржавати Устава и закона.

Члан 132.

Министар може бити само Србин по рођењу, или прирођени Србин који је пет година настањен у Србији.

Члан 133.

Ни један члан Краљевскога Дома не може бити министар.

Члан 134.

Министри имају приступа у Народну Скупштину, која их је дужна саслушати кад год то затраже. Али гласати у Скупштини могу министри само ако су у исто време и народни посланици.

Скупштина има право захтевати да су министри присутни у њезиним седницама.

Члан 135.

Министри су одговорни Краљу и Народној Скупштини за своја службена дела.

Сваки акт државни који Краљ потписује мора бити премапотписан надлежним министром.

Писмена или усмена наредба Краљева не може ни у каквом случају заклонити министре

ни друге државне службенике од законске одговорности.

Члан 136.

И Краљ и Народна Скупштина имају право да оптуже министре: 1) за издају земље и владаоца; 2) за повреду Устава и уставних права српских грађана; 3) за примање мита; 4) за оштећење државе из користољубља, и 5) за повреду закона у случајима, које буде одредио нарочити закон о министарској одговорности.

Овим правом оптужбе могу се послужити Краљ и Народна Скупштина за пет година, од како је дело учињено.

Члан 137.

Предлог да се министар оптужи мора се учинити написмено, мора садржавати тачке оптужења и бити потписан најмање од двадесет посланика.

Да се министар стави под суд потребан је пристанак две трећине гласова свију присутних чланова Народне Скупштине.

Оптуженоме и под суд стављеноме министру суди Државни Суд, састављен од чланова Државнога Савета и чланова Касационога Суда.

Члан 138.

Нарочитим законом, који ће се донети у првој периоди Народне Скупштине, одредиће се ближе поједини случаји министарске одговорности, казне које се имају применити на њихове кривице, састав суда за њихово суђење и поступак у суђењу.

За оне случаје министарске одговорности, који нису предвиђени у Кривичноме Законику

као сама по себи кажњива дела, министар не може бити осуђен на већу казну од затвора.

Члан 139.

Краљ не може осуђеноме министру ни опростити ни смањити казну без пристанка Народне Скупштине, нити може прекинути поведену истрагу против оптуженога министра.

ДЕО VII.

Државни Савет.

Члан 140.

Државни је Савет састављен од 16 чланова, од којих 8 именује Краљ а 8 бира Народна Скупштина, и то овим начином: Краљ предлаже Скупштини листу од шеснаест кандидата између којих она бира осморицу, које Краљ поставља за Саветнике; Народна Скупштина са своје стране предлаже Краљу листу од шеснаест кандидата између којих Краљ поставља осморицу за Саветнике. На исти се начин попуњавају упражњена места у Државноме Савету.

Члан 141.

Државни Саветници постављају се на цео живот. Они улазе у ред осталих државних чиновника. Саветници не могу бити преко своје воље уклоњени са својих места ни преведени у друга звања државне службе. Они се не могу ни у пензију ставити преко своје воље, сем ако су навршили 40 година државне службе или 65 година живота, или ако су тако оболели да не могу више вршити своју дужност.

Ако државни саветник постане министар, његово се место у Савету не попуњава; а кад

престане бити министар он се враћа у Савет на своје место.

Само у томе случају кад би остало у Савету мање чланова од броја који закон о пословноме реду у Државноме Савету иште за отправљање послова, попуњава се одмах толико места колико је потребно те да Савет може радити.

Члан 142.

Државни Саветници могу бити они српски грађани, који су навршили 35 година, који су свршили у Србији или на страни какав факултет или какву вишу стручну школу која стоји у реду факултета, и који су провели 10 година у државној служби.

Члан 143.

Председника и потпредседника Државног Савета поставља Краљ из средине Савета на три године.

Члан 144.

Државни Савет има ове дужности:

1) да на позив Владе израђује законске предлоге и нацрте административних наредаба од општега значаја, и да даје Влади своје мишљење о предметима које би му она поднела;

2) да проучава законске предлоге, које Влада подноси Скупштини, или који су потекли из Скупштинске иницијативе, и да даје своје мишљење о њима. Ово мишљење Саветско није обавезно ни за Скупштину ни за Владу, али се ипак мора увек у целини саопштити. Народној Скупштини пре него што она узме дотични законски предлог у претрес. Осем тога Савет може одредити из своје средине једног или два

своја члана, који ће у Скупштини заступати његово гледиште. Скупштина и Влада могу одредити свака за своје предлоге рок у којем Савет има поднети своје мишљење; Савет може тражити да му се тај рок продужи. Али ако и после продуженог рока Савет не поднесе свој извештај и своје мишљење, Скупштина ће без њега прећи на претрес и на решавање;

3) да саставља кандидациону листу за упражњена места у Главној Контроли и у Касационом и у Апелационом Суду;

4) да доноси завршна решења о жалбама које се тичу избора за окружне скупштине и одборе, и општинских избора;

5) да као дисциплинарни суд суди државним чиновницима;

6) да расматра и решава жалбе против министарских решења у спорним административним питањима. Ова решења Државног Савета обавезна су за министре;

7) да решава сукобе између административних власти;

8) да одобрава делимичне издатке из општега кредита, одређенога буџетом за ванредне потребе, као и делимично употребљавање кредита одређенога на грађевине, у колико би издатак у појединим случајима био већи од суме, којом министар може сам по закону располагати;

9) да одобрава изузетне ступање у српско грађанство;

10) да одобрава поравнања између државе и појединих лица, која би се по државне интересе као корисна показала;

11) да решава, да ли по закону има места заузимању непокретних добара за опште народну потребу;

12) да расматра и решава по жалбама против указа, којима се вређају закона приватна права. Главна Контрола има права да се жали у име државе, ако је указом повређен какав државни материјални интерес у корист појединаца;

13) да расматра и решава по жалбама против министарских решења, донесених по предметима за које министар није по закону надлежан, или, који прелазе круг његове законом одређене власти. Ова су решења обавезна за министра;

14) да врши послове, који би му разним земаљским законима одређени били.

Члан 145.

Пословни ред у Државноме Савету одредиће се особеним законом.

ДЕО VIII.

Судска власт.

Члан 146.

Судови су независни.

У изрицању правде они не стоје ни под каквом влашћу, но суде и решавају само по закону.

Никаква државна власт, ни законодавна ни управна, не може вршити судске послове, нити опет судови могу вршити законодавну или управну власт.

Правда се изриче у име Краља.

Члан 147.

Никакав суд ни судско уређење и надлежност не може се установити друкчије осем законом.

Али никада и ни под којим именом не могу се установити ванредни или преки судови или комисије за суђење.

Члан 148.

Установа пороте задржава се.

Њезину надлежност одређује закон.

Члан 149.

Судови су у Србији: Првостепени, Апелациони и Касациони Суд.

За целу Србију биће само један Касациони Суд, који не суди о делу него само о праву.

Овај Касациони Суд решаваће и о сукобима између судске и административне власти.

Председник Касационога Суда има чин државнога саветника.

Члан 150.

Ни један суд не сме никога узимати на одговор, ако по закону није надлежан.

Члан. 151.

За изрицање правде у судовима морају бити најмање три судије.

Само за предмете мање важности, кривичне и грађанске, може се законом завести суд у коме ће судити један судија.

Члан 152.

Суђење је у судовима јавно, осим случаја где суд нађе да ваља искључити јавност ради реда или морала.

Судије се саветују и гласају тајно, а пресуда се исказује гласно и јавно.

У свакој пресуди и сваком решењу морају се навести разлози и законске одредбе на којима су они основани.

Члан 153.

У свима злочинима оптужени мора имати браниоца од како се под Суд стави; но ако он не одреди себи браниоца, сам Суд ће му га поставити. Окривљени може, ако хоће, имати браниоца и у претходној истрази, у свима кривичним делима.

Члан 154.

Све судије поставља Краљ.

Председници првостепених судова постављају се по двема листама, од којих једну предлаже Касациони, а једну Апелациони Суд.

Председници и чланови Касационога и Апелационога Суда постављају се такође по двема листама, од којих једну предлаже Државни Савет, а једну Касациони Суд.

У свакој кандидационој листи мора бити два пута онолико кандидата, колико има упражњених места. Кандидати могу бити исти и на једној и на другој листи.

Судије првостепених судова постављају се по листи, коју предлаже министар правде са председницима Касационог и Апелационог Суда. У листи мора бити два пута онолико кандидата, колико има упражњених судијских места.

Члан 155.

Не могу бити судије у исто време у једноме суду, нити заједно судити, сродници: по крви

и у правој линији у коме било степену, у побочној до четвртога степена завршно, а по тазбини до другога степена завршно.

Члан 156.

Судија може бити само онај Србин који је, уз друге законске услове за државну службу, редовно свршио правни факултет у Србији или на страни. У првостепеном суду може бити судија само онај који је навршио 25 година, а у вишем суду онај који је навршио 30 година живота.

За председнике у првостепеним и судије у Апелационом Суду тражи се још да су служили најмање 5 година као судије првостепених судова, или као секретари министарства правде, или виших судова, или као редовни професори права у Великој Школи, или да су за 7 година радили правозаступничке послове као јавни правозаступници.

За председника у Апелационом и председника и чланове у Касационом Суду, поред захтева изложених у првом одељку овога члана, тражи се још да су 10 година као судије, или као редовни професори права у Великој Школи служили, или да су 10 година радили правозаступничке послове као јавни правозаступници, или да су били 5 година чланови Апелационог Суда или председници првостепених судова или да су били министри правде.

Не могу бити бирани нити постављени ни за председника ни за судију ма кога суда они, који су дисциплинарном пресудом Касационога Суда отпуштени из судске службе, или који су пресудом редовних судова за просте, неполитичке, злочине или преступе изгубили судијску службу.

Ове одредбе не вреде за судије, који нису државни чиновници.

Члан 157.

Судије су у својим звањима сталне.

Судија не може бити лишен својега звања, нити ма под којим изговором уклоњен са дужности против своје воље, без пресуде редовних судова или дисциплинарне пресуде Касационог Суда.

Судија не може бити тужен за свој судски рад без одобрења Касационога Суда.

Судија може бити премештен само новим постављењем по својем писменом пристанку.

Судија не може бити стављен у пенсију против своје воље, осим кад наврши 60 година живота, или 40 година државне службе, или кад телесно или душевно тако оболи да не може дужност да врши. Али са последњег случаја не може се судија ставити у пенсију без решења Касационога Суда.

Члан 158.

Судија не може примити вршење какве друге државне службе, изузев хонорарну професуру у правноме факултету. Он не може ни привремено бити упућен на другу плаћену или бесплатну дужност.

Члан 159.

Нарочити закон одређује састав, уређење и надлежност војних судова, као и услове које морају имати њихови чланови.

ДЕО IX.

Окрузи, срезови и општине.

Члан 160.

У окрузима постоје уз државне управне власти, као самоуправни органи: окружне Скупштине и окружни одбори. Њихов је задатак да воде бригу о чувању и унапређењу просветних, привредних, саобраћајних, санитетских и финансијских окружних интереса.

Члан 161.

Општине имају своју самоуправу.

За вршење општинских послова има општински суд, општински одбор и општински збор.

Члан 162.

Општински су избори непосредни.

Члан 163.

Право гласања при општинским и окружним изборима има сваки српски грађанин, члан дотичне општине или округа, који, уз друге законске услове, плаћа држави 15 динара непосредне порезе на годину, рачунајући ту и стални државни прирез.

Задругари који су навршили 21 годину, имају право бирања, ма колику непосредну порезу плаћали.

Члан 164.

Општинске власти, као и окружне скупштине и окружни одбори, поред општинских и окружних послова у својим круговима, дужне су вршити државне послове које им закони одреде.

Члан 165.

Нова се општина не може створити, нити се обим општина може мењати, без одобрења законодавне власти.

Члан 166.

Сваки грађанин и свако непокретно добро мора припадати некој општини и сносити терете општинске, среске и окружне.

Члан 167.

Никакав окружни ни срески прирез не може се установити без одобрења окружне скупштине, а никакав општински прирез без одобрења општинског збора.

Округ, срез и општина не могу се ни задужити док то не одобри окружна скупштина или општински збор.

Закон ће одредити у којим ће случајевима бити потребно за те прирезе и за то задуживање одобрење законодавне или друге које државне власти.

Члан 168.

Окрузи, срезови и општине могу, као и појединa лица, имати својег имања.

Члан 169.

Круг рада и уређење самоуправних окружних, среских и општинских власти, и однос између њих и државних власти уредиће се нарочитим законима.

ДЕО X.

Државне финансије, државна економија и државно имање.

Члан 170.

Сваки српски грађанин плаћа држави порезу.

Пореза се плаћа по имућности.

Члан 171.

Нико се не може ослободити од плаћања порезе, ван случаја које је закон предвидео.

Краљ и Наследник Престола не плаћају држави порезу.

Члан 172.

Никаква пенсија, никаква милостиња или награда не може се дати из државне касе, ако није основана на закону.

Члан 173.

Сваке године Народна Скупштина одобрава државни буџет који вреди само за годину дана.

Буџет се мора подносити Народној Скупштини у самоме почетку њезинога рада. У исто време подноси̇ће се Народној Скупштини завршни прошлогодишњи рачун.

Сви приходи и расходи државни морају ући у буџет и у завршни рачун.

Скупштина не може предложене појединe партије буџета увећати, а може их смањити, или изоставити. Уштеда једне буџетске партије, или буџетске године не може се утрошити на подмирење потреба друге партије или године, без одобрења законодавне власти.

Члан 174.

Ако Народна Скупштина није могла да утврди нови буџет пре почетка рачунске године, она може продужити привремено буџет истекле рачунске године све док нови буџет не буде утврђен.

Ако је Народна Скупштина распуштена или одложена пре него што реши буџет, Краљ може

продужити, уз пристанак Државног Савета, буџет истекле рачунске године најдуже за четири месеца.

Члан 175.

Руде су својина државна.

Члан 176.

Право монопола припада држави. Држава може пренети то своје право на другога, али само путем закона и на одређено време.

Повластице (концесије) дају се само путем закона и то опет за одређено време.

Рударске повластице дају се по специјалном закону.

Члан 177.

Државно имање образују сва покретна и непокретна добра и сва имовна права, које држава као своја прибавља и држи.

Само се законом може државно имање отуђивати, или оно и његов приход заложити или иначе оптеретити.

Члан 178.

Од државнога имања разликује се Краљево приватно имање, којим Краљ слободно располаже за живота и на случај смрти по одредбама грађанскога законика. За ово Краљево имање не вреди 2. одељак чл. 40. овог Устава.

Трошкове за одржавање оних државних имања која се Краљу на уживање уступају исплаћује Краљ.

ДЕО XI.

Главна Контрола.

Члан 179.

За преглед државних рачуна постоји Главна Контрола као особено надлештво и рачунски суд. Законом ће се одредити у којим ће случајима против одлуке Главне Контроле имати места жалби Касационом Суду.

Главна Контрола има председника и четири члана. И председника и чланове Главне Контроле бира Народна Скупштина из кандидаційоне листе коју саставља Државни Савет, и на којој је предложено два пута онолико кандидата колико је празних места.

Чланови Главне Контроле имају чин судија Касационога Суда, а њезин председник чин државнога саветника.

Члан 180.

Чланови Главне Контроле могу бити они српски грађани, који су свршили правни факултет у Србији или на страни и навршили уз то 10 година државне службе; или који су били министри финансија; или који су служили као виши чиновници у финансиској струци а имају најмање десет година указне државне службе. Али председник Главне Контроле и два члана њезина морају бити правници.

Председник и чланови Главне Контроле су непокретни у својим звањима. Они се не могу отпустити из државне службе без пресуде редовних судова, нити преместити у друга звања без својега писменог пристанка. У пенсију се они могу ставити само ако су навршили 40 година државне службе, или 65 година живота,

или ако су тако оболели да не могу више вршити своју дужност.

Члан 181.

Главна Контрола прегледа, исправља и ликвидира рачуне опште администрације и свих рачунополагача према државној каси. Она мотри да се не прекорачи ниједан издатак по буџету и да се не догоди никакво пренашање сума из једне буџетске партије у другу. Она завршује рачуне свих државних управа и дужна је прикупљати све доказе и сва потребна обавештења.

Општи рачун државни подноси се Народној Скупштини са примедбама Главне Контроле, и то најдаље за две године, рачунајући од завршетка сваке буџетске године.

Законом ће се ближе одредити уређење и круг рада Главне Конгроле, као и начин којим ће се постављати њезино особље.

ДЕО XII.

Државна служба.

Члан 182.

Сви српски грађани по рођењу имају једнака права на сва звања у свим струкама државне службе, ако само испуне оне услове које закони иште.

Прирођени српски грађани имају права на службу државну, само ако су пет година настањени у Србији.

Странци, а такође и они прирођени српски грађани који још нису настањени пет година у Србији, могу бити примљени у државну службу само под уговором, и то у извесним случајима које закон изречно предвиђа.

Члан 183.

При постављању и унапређивању чиновника пазиће се на одлично владање, способност и стручну спрему. За доказивање стручне спреме завешће се поступно државни испити у свима струкама државне службе.

Члан 184.

Сваки је чиновник одговоран за своја службена дела, без обзира на то, по чијим је наредбама радио.

Члан 185.

Чиновници полажу при ступању у државну службу заклетву: да ће Краљу бити верни и послушни и да ће се савесно придржавати Устава и закона.

Члан 186.

Звања државне службе и плате чиновничке по свима струкама утврђују се законом.

Члан 187.

Задржава се установа пенсије за чиновнике. Законом се одређују основи, по којима чиновник може имати право на пенсију, као и по којима чиновник може бити стављен у пенсију.

Члан 188

За пенсију деци и удовици умрлога чиновника задржава се особени фонд основан улозима од плата и пенсија чиновничких.

ДЕО XIII.

Црква, Школа и Добротворни Заводи.

Члан 189.

Унутрашња управа источно-православне Цркве припада Архијерејском Сабору.

За друге вероисповести унутрашња управа припада њиховим духовним властима.

Духовне власти, како источно-православне Цркве тако и свију осталих признатих вероисповести у Србији, стоје под надзором министра црквених послова.

Уређење црквених власти и богословских школа источно-православне Цркве доноси се законом по договору министра са Архијерејским Сабором.

Члан 190.

Црквене власти суде свештеницима за кривице учињене у свештеничким дужностима, изузимајући оне кривице, које се казне по кривичном закону.

Жалбе противу злоупотреба црквених власти, ма које вероисповести у земљи, подносе се министру црквених послова.

Свештена лица и црквене установе, у погледу грађанских односа и имања, потчињени су земаљским законима.

Члан 191.

Преписка духовних власти српске-источно-православне Цркве са страним црквеним властима, Саборима и Синодима врше се са одобрењем министра црквених послова.

Службена преписка других вероисповести у Србији са страним црквеним властима, Саборима и Синодима, мора се такође подносити на увиђај и одобрење министру црквених послова.

Службена писма или наредбе црквених власти, Сабора и Синода са стране не може никаква црквена власт у Србији обнародовати ни извршити без знања и одобрења министра црквених послова.

Члан 192.

Све јавне и приватне школе и други заводи за образовање стоје под надзором државне власти.

Члан 193.

Добротворни заводи или задужбине за просвету и друге добре цели, које за живота или на случај смрти оснују приватни људи својим имањем или фондовима, моћи ће опстати само по одобрењу државне власти основаном на закону. Али имање ових завода не може се сматрати као државно имање и не може се ни на што друго употребити осим на оно на што је намењено и како је намењено.

Само ако се с временом, према промењеним друштвеним и другим приликама, покаже да то није могућно, може се ово имање, по одобрењу законодавне власти а на предлог управљача дотичног имања употребити на друге сличне цели.

Законом ће се ближе одредити начин како ће се то чинити, као и права и дужности управљача, и надзор државни над добротворним задужбинама и фондовима.

ДЕО XIV.

Војска.

Члан 194.

Сваки је Србин дужан да служи у војсци.

Рок војне службе, начин одслуживања, и изузећа од личне службе прописује нарочити закон.

Закон такође одређује: каквих чинова има у војсци, како се ти чинови добијају и како се губе.

Члан 195.

Устројство војске прописује се нарочитим законом, а формацију њезину одређује Краљ уредбом.

Члан 196.

Колико ће се војске стално под заставом држати одређиваће се сваке године законом о буџету.

Члан 197.

Војницима под заставом суде за њихова кривична дела војни судови, по одредбама војносудских закона.

Одредбе о војној дисциплини и дисциплинским казнама прописује Краљ уредбом.

Члан 198.

Нико не може добити државну службу, ако није, по одредбама војних закона, свој рок у војсци одслужио или од војне службе ослобођен.

Члан 199.

Страна војска не може се узети у службу државну. Уговор да страна војска поседне српско земљиште или да пређе преко њега не вреди без одобрења Народне Скупштине, као што ни српска војска не може се ставити у службу које друге државе без одобрења Народне Скупштине.

ДЕО XV.

Измене у Уставу.

Члан 200.

Предлог да се у Уставу што измени, допуни или протумачи може учинити Краљ или Народна Скупштина.

У предлогу таквом морају се изреком именовати све тачке Устава које би се имале изменити, допунити или протумачити.

Ако је предлог учинио Краљ он ће се саопштити Народној Скупштини, па ће се затим Скупштина распустити и сазвати Велика Народна Скупштина најдаље за четири месеца.

Ако је пак предлог такав потекао од Народне Скупштине, Скупштина ће два пута гласати о њему остављајући од гласања до гласања најмање по 10 дана.

Узима се да је предлог примљен, ако је за њ гласала апсолутна већина од Уставом одређеног броја посланика.

Кад предлог на тај начин буде усвојен, Скупштина ће се распустити, а Велика Народна Скупштина сазваће се најдаље за четири месеца од дана кад је предлог усвојен.

И у једном и у другом случају Велика Народна Скупштина може решавати само о оним изменама и допунама или тумачењу Устава, које садржи предлог на основу којег је она сазвана.

Њезина ће решења, донесена апсолутном већином од Уставом одређеног броја посланика, вредети кад их Краљ потврди.

Прелазна наређења.

Члан 201.

I. Краљ Петар I. полаже заклетву по члану 60. овог Устава пред Народним Представништвом које га је изабрало. Ово Народно Представништво задржава свој мандат до првих скупштинских избора.

II. С обнародовањем овог Устава, ступају на снагу, у колико не стоје у опреци с одредбама овог Устава, ови закони:

1. Закон о изборима народних посланика од 25. марта 1890. године с изменама и допунама од 28. јануара од 1891. године. Рокови у овом закону означени померају се у напред према одређеном дану за изборе (чл. 100.).

2. Закон о пословном реду у Народној Скупштини од 1. новембра 1889. год. с изменама од 28. јануара 1891. год.

3. Закон о министарској одговорности од 30. јануара 1891. год.

4. Закон о Уређењу Државног Савета од 21. децембра 1901. год. и Закон о пословном реду у Државном Савету од 31. јануара 1902. год.

5. Закон о уређењу Главне Контроле од 1. маја 1892. год.

6. Закон о административној подели Краљевине Србије од 15. марта 1890. год., с изменама и допунама од 31. марта 1891. год., 9. маја 1894. год., 17. фебруара 1896. год., 5. јануара 1899. год., 24. јануара 1900. год., 31. марта 1902. и 10. априла 1902. год.

7. Закон о општинама од 21. марта 1902.

8. Закон о јавним зборовима и удружењима од 31. марта 1891. године.

9. Закон о штампи од 31. марта 1891. год.

Овим престају важити сви закони и све законске одредбе, које су у супротности било с Уставом, било с побројаним законима.

III. Председника, потпредседника и чланове Државног Савета наименоваће сад Краљ Указом, и они ће вршити дужности предвиђене овим Уставом дотле док се на првом редовном сазиву Народне Скупштине не изврши наиме-

новање њихово према одредбама овог Устава (чл. 140.).

Садашњи државни саветници разрешавају се од дужности.

Председник и чланови Главне Контроле остају у дужности док се њихово именовање не изврши по одредбама овог Устава, на првом редовном сазиву Народне Скупштине.

Исто тако остају у дужности до првог сазива Нар. Скупштине председници и судије: Касациононог, Апелационог и првостепених судова.

Одмах чим буде постављен према Уставу (члан 140) Државни Савет, он приступа избору председника и чланова Касационог Суда и листу изабраних подноси Краљу на потврду.

Председник и чланови Касационог Суда, ступају у дужност чим их Краљ постави.

Председник и чланови Апелационог Суда бирају се и постављају по члану 154. овог Устава.

Председници и судије првостепених судова бирају се и постављају на начин предвиђен у члану 154. Устава.

IV. Остаје у снази закон о Државном Буџету од 4. априла 1903. године.

Члан 202.

Од дана кад се овај Устав обнародује губи важност Устав од 6. априла 1901. године, као и сви закони и наредбе у колико би биле противне овом Уставу.

Министарски Савет ће одмах обнародовати овај Устав у Службеним Новинама.

Влада Краљевине Србије наређује свима властима земаљским да по овом Уставу поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

5. јуна 1903. год.
у Београду.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,
Љубомир Живковић с. р.

Председник
Министарског Савета,
Ј. Ђ. Авакумовић с. р.

Министар
спољних послова,
Љубомир Каљевић с. р.

Министар војни,
ђенерал,
Јов. Атанацковић с. р.

Министар
народне привреде,
Ђорђе А. Генчић с. р.

Министар грађевина,
пуковник,
Алекс. Машин с. р.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Министар правде,
Љубомир Живковић с. р.

Министар
просвете и црквених послова,
Љуб. Стојановић с. р.

Министар финанција,
Д-р. В. С. Вељковић с. р.

5

ПРЕГЛЕД ДОПУЊЕНИХ НАСЛОВА У ДИГИТАЛНОЈ БИБЛИОТЕЦИ

1. УПУСТВА ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПРЕДРАЧУНА ДРЖАВНИХ РАСХОДА И ПРИХОДА ЗА 1944 ГОДИНУ И ПРИМЕНУ ОДРЕДАБА ФИНАНСИСКЕ УРЕДБЕ ЗА ИСТУ ГОДИНУ
   Београд: Државна штампарија, 1944.

2. ОДНОС МЕНИЧНЕ МОРАТОРНЕ КАМАТЕ ПРЕМА СТОПИ МЕНИЧНОГ ЕСКОНТА
   Др Љубомир Бајаловић
   Београд: Штампарија „Шар”, 1944.

3. УРЕДБА О ОРГАНИЗАЦИЈИ ЦЈЕЛОКУПНЕ ФИНАНСИЈСКЕ И РАЧУНОВОДСТВЕНЕ СЛУЖБЕ И КОНТРОЛЕ НА ПОДРУЧЈУ ВАКУФСКО МЕАРИФСКОГ ВИЈЕЋА У СКОПЉУ
   Скопље: Штампарија „Братство”, 1934.

4. УПУТСТВА ЗА ИЗВРШЕЊЕ БУЏЕТА ДРЖАВНИХ РАСХОДА И ПРИХОДА ЗА 1934/35
   Београд: Државна штампарија Краљевине Југославије, 1934.

5. ЗАКОН О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА АГРАРНУ РЕФОРМУ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ И ПРАВИЛНИК ЗА ИЗВРШЕЊЕ ТОГ ЗАКОНА
   Београд: Државна штампарија Краљевине Југославије, 1933.

6. МЕЂУНАРОДНА ГРАЂАНСКА ОДГОВОРНОСТ АУТОМОБИЛИСТА И ОБАВЕЗНО ОСИГУРАЊЕ ОВЕ ОДГОВОРНОСТИ
   Београд: Штампарија „Светлост”, 1937.

7. СТАМБОЛИСКИ
   Коста Тодоров
   Београд: Југо-Исток, 1937.

8. ПРАВНИ КОМЕНТАР СПОРАЗУМУ ТИТО–ШУБАШИЋ
   Др Иво Крбек
   Београд: б. и., 1944.

9. О ПОЈМУ ПРАВНОГ ПОРЕТКА И ДРЖАВЕ
   Др Владета Сп. Вуксановић
   Београд: Француско-српска књижара А. М. Поповића, 1931.

10. ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА НОВОГ КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА О СУДСКОМ КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ У СУДОВИМА НА ПОДРУЧЈУ БЕОГРАДСКЕ КАСАЦИЈЕ
    Београд: Штампарија Ж. Маџаревић, 1933.

11. ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА 1936
    Протић–Лучић
    Београд: Француско-српска књижара А. М. Поповића, 1937.

12. О БЕРЗАМА И ПОСЕБНО О БЕОГРАДСКОЈ БЕРЗИ
    Милорад Зебић
    Београд: Издање пишчево, 1937.

13. ТЕОРИЈА ОБЈЕКТИВНЕ ОДГОВОРНОСТИ
    Др Радивоје И. Ристић
    Београд: Књижара „Славија", 1934.

14. СВЕТСКА ПОШТАНСКА КОНВЕНЦИЈА И УГОДБЕ
    Београд: Министарство Војске и Морнарице, 1925.

15. ЗАКОНИ; УРЕДБЕ И ОСТАЛИ ПРОПИСИ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
    Београд: Штампарија „Дом", 1937.

16. СМЕНДОВА ИНТЕГРАЦИОНА ТЕОРИЈА О ДРЖАВИ И ПРАВУ
    Др Никола Ђ. Симић
    Београд; Загреб: Краљевине Југославије, 1937.

17. ЗАКОН О ЖАНДАРМЕРИЈИ
Београд: Државна штампарија Краљевине Југославије, 1931.

18. ЗАКОН О УРЕЂЕЊУ АГРАРНИХ ОДНОСА
У РАНИЈИМ ПОКРАЈИНАМА ЈУЖНЕ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ
Београд: Државна штампарија Краљевине Југославије, 1931.

19. ПОСТАНАК И ЗНАЧАЈ ДУШАНОВА ЗАКОНИКА
Др Александар В. Соловјев
Београд: Издавачка књижарница Геце Кона, 1931.

20. ПРАКТИЧНИ ПРИРУЧНИК ЗА ПРИМЕНУ ЗАКОНА,
ТАРИФЕ И ПРАВИЛНИКА О СУДСКИМ ТАКСАМА
У ПОСТУПКУ КОД ШЕРИАТСКИХ СУДОВА
Косовска Митровица: Штампарија, књиговезница и печаторезница
„Нови свет”, 1931.

6

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. УНУТРАШЊИ СВЕТ СПОЉАШЊЕГ СВЕТА
   УНУТРАШЊЕГ СВЕТА
   Петер Хандке
   Београд: Лагуна, 2025.

2. ТИГАР И ВУК: ОДЈЕЦИ ПАДА: КЊИГА 1
   Адријан Чајковски
   Београд: Лагуна, 2025.

3. ТАЈНЕ НИТИ
   Сара Паборн
   Београд: Лагуна, 2024.

4. РУСКИ КОНЗУЛ
   Вук Драшковић
   Београд: Лагуна, 2025.

5. САЗДАНИ ОД КРИВИЦЕ
   Јоана Елми
   Београд: Лагуна, 2024.

6. СЕРАФИМ: ХРОНИКЕ НЕМАЊЕ ЛУКИЋА
   Дејан Стојиљковић
   Београд: Лагуна, 2025.

7. СЛИКА С МОРЕМ
   Фредрик Бакман
   Београд: Лагуна, 2025.

8. СТО ЗА ДВОЈЕ
   Ејмор Тоулс
   Београд: Лагуна, 2025.

9. СКРИВЕНА ДЕВОЈКА
   Лусинда Рајли
   Београд: Лагуна, 2024.

10. ТУРСКИ ЗАВЕТ 1: ПУТИНОВА КЛОПКА
    Дејан Лучић
    Београд: Лагуна, 2025.

11. ПОГРЕШНА СЕСТРА
    Клер Даглас
    Београд: Лагуна, 2025.

12. СИРОТИЊА ПАРА НИКАД ИМАЛА НИЈЕ
    Милан Нељић
    Београд: Rende books, 2024.

13. ТАЈНЕ БРЕСТА
    Драган Шапоњић
    Нови Сад: Прометеј, 2025.

14. КРВАВА ОДАЈА
    Анђела Картер
    Београд: Плато издаваштво, 2024.

15. АУСТЕРЛИЦ
    Винфрид Георг Зебалд
    Београд: Плато, 2025.

16. ДНЕВНИК ЛУДИЛА
    Стеван Царић
    Младеновац: Друштво за афирмацију културе – Пресинг, 2025.

17. ОТИСЦИ
    Зоран Шкодрић
    Младеновац: Друштво за афирмацију културе – Пресинг, 2025.

18. УБИЛАЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛ
    Хана Дич
    Београд: Лагуна, 2025.

19. ТКО ЈЕ ТАЈ ЧОВЈЕК? ИЗВЕШТАЈ О ЈЕДНОЈ МОГУЋНОСТИ
    Борис Дежуловић
    Београд: Лагуна, 2025.

20. СЕДМО ПИТАЊЕ
    Ричард Фланаган
    Београд: Лагуна, 2024.

21. ШАКА АНЕГДОТА, ТАКОЂЕ OPUS INCERTUM
    Ханс Магнус Енценсбергер
    Београд: Лагуна, 2022.

22. ПОВРЕДЕ НА РАДУ:
    ТЕКСТОВИ ЗБОГ КОЈИХ САМ ПРОТЕРАН
    Марко Видојковић
    Београд: Лагуна, 2024.

23. О ЧЕМУ НЕ ГОВОРИМО
    Славенка Дракулић
    Београд: Лагуна, 2025.

24. ОДЈЕК СТАРИХ КЊИГА
    Барбара Дејвис
    Београд: Лагуна, 2024.

ПРЕПОРУЧУЈЕМО

1. Петар Пјешивац: **АХАВА: ЈЕДАН ПРАВИ ЉУБАВНИ РОМАН: МЕТАФИЗИЧКИ ЗАМАЈАЦ – ЦРНИ ХУМОР** / Зрењанин; Нови Сад, 2024.

Преузето са сајта:
https://agoraknjige.rs/shop/petar-pjesivac-ahava/

ПИТАТЕ СЕ КО САМ?

Ја сам Анђео. Моје име је АХАВА. Заправо, оно то није, али бих овом причом коју ћу вам испричати желео да га заслужим, не би ли ме бар понеки од вас тим именом ословљавали. Када кажем АХАВА, збиља помишљам на сву тежину канонских окова којима сам обручен, надајући се, не без извесне дозе хумора (јер једно без другог не иде), да су бар понеки од вас оверили Вендерсов или Бергманов покушај да објасни колико је тескобно анђелу смрти постати анђелом ЉУБАВИ.

ПИТАТЕ СЕ ГДЕ САМ?

…Знате ли за оно место где Истер тромо тече крај Куле Небојше? Ту, где немо сведочи а имао би о чему да прича… е, па мало изнад, поврх дорћолских дворишта, тих оаза исцртаних јоргованима, јасмином и покојим киселим дрветом… Ето ту сам, чини се одвајкада, али не сумњајте у моје присуство. Ја не обмањујем причајући којешта. Ја не умем да лажем. Међутим, ја јесам невидљив и од ваших чула скривен својом анђеоском природом, али не за свакога, јер уочавају ме пси и покоје надарено дете које из тог разлога редом исмевају. Омнипотентан сам, разуме се, у свој својој тајности али, опет, нисам демијург. Заправо, скоро да јесам али, само у тој уској делатности коју, ви – људска бића, називате – смрт.

2. Станислав Ракус: **САЖАЉИВОСТ** / Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2025.

Преузето са сајта:
https://agoraknjige.rs/shop/stanislav-rakus-sazaljivost/

Најновија књига Станислава Ракуса *Сажаљивост* састоји се од пет приповедака у којима долази до конфронтације уобичајених дана са изоштреним, граничним ситуацијама и угроженошћу. Следеће конфронтације проистичу из западнословачке и источнословачке средине, сеоске младости и градске савремености ликова, њихове младости, старења и старости.

Сижејно исходиште приповедака јесте породична средина и на њеној позадини кретање и живот протагонисте у географски удаљеној средини. Иако приповетке протичу у туробном а повремено и трагичном тону, аутор, као и у претходним књигама прибегава и комичним линијама и мотивима. По типу и конфигурацији ликова и средине књига јесте израз његове нове поетолошке концепције.

3. Владан Матић: **МАПА ПРЕЛЕТА: РОМАН** / Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2025.

Преузето са сајта:
https://agoraknjige.rs/shop/vladan-matic-mapa-preleta/

С ове стране је сигурност, Поредак.
Напољу су:
Постапокалиптични пејзаж и непозната чудовишта која га обитавају;
Рушевине давних цивилизација;
Дивљина са рушевинама, или Просто дивљина.

*

Шта је, педесетих и шездесетих година 20. века, унутра, а шта споља?
Унутра, то је Партија.
Унутра, то је идеологија, и посао.
Напољу, то је минско поље, дивљина.

Унутар свега тога је Архив, као непозната територија.
Као прошлост пуна замки.
Архивар је водич кроз ту непознату територију.
У којој се налазе документи као предмети који могу бити и замке.
Једноставно зато што долазе из прошлости, која се налази ван садашњег.
И којима само посебно овлашћени знају да рукују.

4. Лаш Фр. Х. Свенсен: **ФИЛОЗОФИЈА НАДЕ** / Београд: Геопоетика издаваштво, 2025.

Преузето са сајта:
https://geopoetika.com/o-knjizi/1899/filozofija-nade

Шта је нада заиста? У чему је њена делатна снага и шта у ствари радимо када се нечему надамо? Овог пута светски признат филозоф Лаш Фр. Х. Свенсен окреће се нади, и не без разлога – сада нам је она потребнија него икад. Он истражује многа значења наде, али и њену моћ темељне људске потребе – не слепог оптимизма, већ храбрости, или макар тихог отпора, да деламо упркос неизвесности. У времену глобалних криза, еколошких претњи, геополитичке нестабилности и личне тескобе, нада постаје политичка и егзистенцијална категорија.

Као и у својим досадашњим расправама, филозофијама досаде, слободе, зла, страха, усамљености, лажи, Свенсен нас води кроз историју филозофије и показује нам шта су најзначајнији мислиоци писали о нади, а притом остаје веран свом приступачном стилу и луцидним увидима. Филозофија наде не нуди готове рецепте, али нуди непроцењиво: мисаони оквир у којем можемо да разумемо зашто је нада више од осећања вере у добар исход – она је сложен психолошки конструкт и, пре свега, пракса.

Ово је књига за све који одбијају да се помире с цинизмом и равнодушношћу. У времену када нас свакодневне вести умарају и обесхрабрују, Свенсен нас подсећа: нада није илузија, већ снага да замислимо и обликујемо другачију стварност.

5. Милош Војиновић: **ПОЛИТИЧКЕ ИДЕЈЕ МЛАДЕ БОСНЕ** / Београд: Вукотић медиа, 2025.

Преузето са сајта:
https://vukoticmedia.rs/proizvod/politicke-ideje-mlade-bosne/

Два пуцња Гаврила Принципа као да и данас одзвањају Балканом. Млада Босна представља једну од оних историјских тема које не престају да привлаче пажњу читалаца. Тако је и данас, сто десет година након Сарајевског атентата. Овај догађај, који је судбоносно утицао на ток 20. века, заслужује да му се изнова враћамо.

Књига Милоша Војиновића *Политичке идеје Младе Босне* покушава да објасни ко је био Гаврило Принцип и ко су били његови млади саборци. Војиновић представља Младу Босну као *нову генерацију*, као групу стасалу у кризно време у феудалној и ауторитарној хабзбуршкој Босни и Херцеговини.

Посебан акценат је стављен на сиромаштво и услове живота. Током суђења Принцип као да се трудио да каже што мање речи али је на једном месту сажео своју мотивацију: *Народ трпи што је потпуно осиротио, што га сматрају стоком (...) ја сам сеоски син, знам како је на селу и зато сам хтео да се осветим и није ми жао*.

На основу разнородних историјских извора, аутор успешно реконструише емотивни свет ових младих револуционара, идентификује оне ствари које су желели да промене и да униште, али и свет њихових хероја, којима су се дивили и чија су дела покушавали да понове.

6. Александар Ранковић; Ладислава-Славка Ранковић: **СРБИЈА ЈЕ БИЛА МЕТА** / Београд: Вукотић медиа, 2025.

Преузето са сајта:
https://vukoticmedia.rs/proizvod/srbija-je-bila-meta/

Четврта седница ЦКСКЈ, 1. јула 1966. на Брионима, означила је преломни тренутак у историји друге Југославије. На седници је политички ликвидиран Александар Ранковић, уз Едварда Кардеља најближи сарадник Јосипа Броза Тита. Ранковић је уклоњен под оптужбом да је наводно организовао озвучење и прислушкивање Тита и других руководилаца, да се, заверенички и пучистички, борио за власт и место Титовог наследника на положају државе. Проглашен је кривим за злоупотребу Службе државне безбедности, формирање фракцијске групе која је спречила развој самоуправљања и демократизацију југословенског друштва.

Овом књигом враћамо се Александру Ранковићу и Брионском пленуму иако је од њега прошло већ готово осам деценија. Зашто?

Зато што је та смена била веома значајна, важна за будућност Југославије. Зато што готово тек сада историчари и политички аналитичари препознају шта се све и како одиграло. Зато што су та сазнања огледало у којем се добро виде и препознају чињенице и актери, а то даје нову слику и димензију *случају Ранковић* и том спектакуларном и неочекиваном партијском чину, који се збио на изолованом острву на врху Јадрана.

Једноставно: истина је другачија.

7. Филип Чоловић: **ЗИМА БЕЗ БРАТА** / Београд: Rende books, 2025.

Преузето са сајта:
https://rendebooks.rs/product/zima-bez-brata-2/

Зима без брата потресна је прича о човеку који се, након трагичног губитка брата, суочава с дубоким болом и празнином. Кроз хладноћу зиме и тишину губитка, враћа се успоменама и питањима која га прогоне, тражећи начин да настави даље. То је прича о љубави, сећању и борби да преживимо најтеже тренутке у животу.

8. Џудит Луис Херман: **ТРАУМА, ИСТИНА И ПРАВДА: КАКО ОСОБЕ КОЈЕ СУ ПРЕЖИВЕЛЕ ТРАУМУ ЗАМИШЉАЈУ ПРАВДУ?** / Нови Сад: Психополис институт, 2024.

Преузето са сајта:
https://psihopolis.edu.rs/knjiga/trauma-istina-i-pravda/

Како до правде за преживеле жртве насиља? Шта значе истина и правда за жртве насиља? Да ли жртва насиља може да опрости? Како да се жртве не осећају изданим, занемареним или поново трауматизованим од постојећих институција друштва? Жртве очекују истину и правду, правосудни систем им нуди казну и новчану одштету – да ли је то довољно? Да ли је новац увек најбоље решење? Како да коначно и исправно разумемо шта истина и правда заправо значе трауматизованим особама? Овим важним питањима у својој најновијој и код нас управо објављеној књизи бави се Џудит Херман, један од највећих клиничких аутора у области трауме.

Ауторка тврди да је први корак ка бољем облику правде чин слушања преживелих жртава трауме, тј. једноставно њих треба питати шта би за њих учинило ствари што је могуће праведнијим. Ауторка је разговарала са жртвама и у књизи објавила сведочења двадесет шест жена и четворице мушкарца који су преживели сексуално злостављање у детињству, сексуалну трговину, инцест, ратне трауме… Слушање и разговор са преживелима нуди

алтернативну визију правде као исцељења и иновативан програм правде за жртве, али и заједнице која за почетак мора да призна да је учињено нешто погрешно. Јер, кључ исцељења је и обавезна друштвена подршка – заједница не сме да ћути, а правосудни систем не сме да изневери жртве трауме јер се штета тако само гомила.

Важно питање у књизи је и шта са саучесништвом и ћутањем тихих очевидаца – пријатеља, рођака, комшија, али и институција? Ауторка закључује да траума није само психолошки проблем, него и социјално питање и захтева оснаживање и ангажовање целе заједнице. Опоравак од трауме није приватна нити индивидуална ствар него се тиче читавог друштва, жртвама насиља се морају искупити и насилници и заједница.

ТРАУМА НИЈЕ САМО ИНДИВИДУАЛНА ПРИЧА – ОПОРАВАК ЈЕ ОДГОВОРНОСТ ЗАЈЕДНИЦЕ

● Сведочења оних који су преживели: Како траума обликује очекивања од правде?
● Правосудни систем често изневерава очекивања: Да ли је казна или новчана одштета довољна?
● Ресторативна правда са једне и ретрибутивна правда са друге стране: Шта жртвама заиста помаже?
● Програми рехабилитације – како одвратити насилнике од понављања злочина?
● Како иновативни друштвени програми могу вратити осећај достојанства преживелима?

„Џудит Херман је написала неке од најутицајнијих књига о насиљу над женама. У овој књизи доноси нешто још радикалније. Лично слуша оне који су преживели насиље и вешто обликује њихове гласове и мудрост у практичну и истински просвећену мапу ка будућности. Свака реч одзвања истином и суштином.”

Ив Енслер

7

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ ЗА ОКТОБАР 2026. ГОДИНЕ

1. УЈКА ВАЊА
   Антон Чехов
   Београд: Завод за уџбенике, 2012.

2. О ЛЕПОТИ
   Зејди Смит
   Beograd: BOOKA, 2025.

3. ОРЛОВИ РАНО ЛЕТЕ
   Бранко Ћопић
   Београд: Завод за уџбенике, 2017.

4. РАНИ ЈАДИ
   Данило Киш
   Београд: Архипелаг, 2018.

5. МИНЕСОТА
   Ју Несбе
   Београд: Лагуна, 2025.

6. ТУЂА ПРАВИЛА
   Џон Ирвинг
   Београд: Лагуна, 2019.

7. SEMPER IDEM
   Ђорђе Лебовић
   Београд: Лагуна, 2021.

8. НАДА
   Анте Томић
   Београд: Лагуна, 2024.

9. 1984.
   Џорџ Орвел
   Београд: Отворена књига, 2021.

10. НАЈКРАЋА ИСТОРИЈА КИНЕ
    Линда Џејвин
    Београд: Лагуна, 2025.

РЕДАКЦИЈА

Главни и одговорни уредник: Јелена Катана, начелник Одељења
jelena.katana@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић

Сарадници: Смиљана Павков
Лепосава Милановић
Гордан Горуновић
Дејан Станојловић
Радмила Тубин Михајловић
Оливера Кнежевић
Светлана Вулић

Лектура: Јелена Васиљевић
Коректура: Иван Комаров

Компјутерска обрада:
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове
Техничка подршка:
Радинка Мићовић

ШТАМПА:
УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22–26